

opgaven for de lokalhistoriske samfund at fremhæve og beskrive i dets sammenhæng med hele landets kultur, til hvilken det er et uundværligt og bestemmende tilskud.

Helge Sjøgaard

Landstingenes skøde- og panteprotokoller. Viborg landstings skøde- og pantebog 1624–37. 1., 2. og 3. hæfte. Udg. af Udvalget for udgivelse af kilder til landbefolkningens historie ved Jens Holmgaard. (Rosenkilde og Bagger 1966).

I de gamle landstings arkiver har vi et overordentlig værdifuldt historisk kildemateriale bevaret, ikke mindst gælder det da det nørrejyske landsting i Viborg, hvis arkiv både er det ældste og righoldigste. Der er derfor nok grund til at være opmærksom på, at man er gået igang med forskellige kildepublikationer herfra. For to år siden begyndte der at udkomme en udgave med resumeer af dombøgerne, og sidste år kom turen til skøde- og pantebøgerne, der begynder i 1624. Det er hensigten at dække tidsrummet 1624–1660 med 3–4 bind (der er enkelte lakuner i perioden), og de første tre hæfter af den ældste bog 1624–37 foreligger nu. Fra 1660 og fremefter eksisterer der forskellige, mere eller mindre værdifulde, håndskrevne registre.

Som bekendt blev landstingene aldrig værneting for den dansk adel, men tendensen er der dog, tydeligst netop på dette felt, hvor en forordning 1622 26. aug. påbød, at alle skøder, gave- og pantebreve udstedt til adelen skulle læses på landstinget. Da størstedelen af Danmarks jord dengang var på adelens hænder, betyder det, at man i landstingenes skøde- og panteprotokoller kan studere de væsentligste ændringer i ejendoms-

besiddelsen. Skøder og pantebreve, gave- og gældsbreve, mageskifter og proklama refereres i denne udgave udtømmende og med bevarelse af de originale person- og stednavneformer. Det kan iøvrigt være ganske lærerigt at sammenligne denne udgave med et ældre værk som Rasmussen Søskildes »Uddrag af Fynbo Landstings ældste Skøde- og Pantebøger« (fra 1646 –).

Det er klart, at for et værk af denne art er registrene noget essentielt. Men den dag, de foreligger, har historikeren også fået et såre nyttigt instrument i hænde, som nok skal blive påskønnet.

Paul G. Ørberg

Alfred Kaae: Vestjyske godsejere og deres bønder. En studie over tingbøgerne for Ulfborg-Hind herreder og Tinggårds birk med strejftog ind i andre vestjyske retskredse i tiden 1695–1788. (Udgivet af Historisk Samfund for Ringkøbing amt, Kaaes forlag, Ulfborg, 1965).

Forfatteren har taget sig den opgave på at foretage en systematisk gennemgang af de i undertitlen nævnte retskredse og pille alt konfliktstof mellem godserne og deres bønder ud af de mange tusinde sider i tingbøgerne. Stoffet er lagt topografisk til rette på den måde, at hvert gods – 22 i alt – er taget for sig. Det er gjort, for at bogen kan få et præg af lokalhistorie – den indgår også i Hardsystems årbogs forrige bind – men det er dog tydeligt, at forfatteren er sig fuldt bevidst, at han også yder sin skærv til rigshistorien. Vi har her vitterligt at gøre med et stykke lokalhistorie i bedste forstand – hvilket netop bl. a. vil sige, at det også fra et rigshistorisk synspunkt er et værdifuldt materiale. Og det er slet ikke tungt stof, som forf. selv siger. Hvem glemmer f. eks.